

BİRLEŞİK KRALLIK'TA PUNCH DERGİSİ'NİN KURTULUŞ SAVAŞI'NI KARİKATÜRLERLE SUNUMU

THE PRESENTATION OF TURKISH INDEPENDENCE WAR WITH CARTOONS OF *PUNCH* MAGAZINE IN THE UNITED KINGDOM

CANER ÇAKI* – MEHMET OZAN GÜLADA**

ÖZ

1841 yılında kurulan Punch Dergisi, Birleşik Krallık'ın iç ve dış politikasını mizahi bir dille okurlarına yansıtmış, uluslararası siyasette de pek çok ülke ve millete karikatürlerinde yer vermiştir. Dergi, Kurtuluş Savaşı'nda da Türkiye'de yaşanan olaylara odaklanmış ve savaşın seyrine göre savaşın taraflarına ilişkin okuyucularına çeşitli karikatürler paylaşmıştır. Punch, kimi zaman Birleşik Krallık'ın propaganda aracı gibi hizmet ederek, Birleşik Krallık kamuoyunun krallık çıkarları doğrultusunda şekillenmesine çalışmıştır. Bu açıdan Punch'ın Kurtuluş Savaşı'na yönelik sunumunun ortaya konulması, Kurtuluş Savaşı sürecinde Birleşik Krallık kamuoyunun Türkiye'ye ilişkin ne yönde şekillendirilmeye çalışıldığına ışık tutulması bakımından önem taşımaktadır. Çalışmada Punch'ın Kurtuluş Savaşı sürecinde yayınladığı karikatürler üzerinden savaşa yönelik bakışının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada göstergebilim yöntemi kullanılmış ve Charles William Morris'in göstergebilim modelinde yer alan sözdizimsel, anlambilimsel ve edimbilimsel kavramlar üzerinden karikatürler analiz edilmiştir. Çalışmada Punch'ın Kurtuluş Savaşı'nın Türkiye lehine seyrine göre Türkiye'ye bakışının olumlu yönde değiştiği, buna karşılık Yunanistan'a mesafeli yaklaştığı bulgularına ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgular üzerinden Birleşik Krallık'ın Kurtuluş Savaşı sürecindeki Türkiye politikasındaki değişimin doğrudan Punch Dergisi'nin karikatürlerine yansıtıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Basın, Karikatür, Birleşik Krallık, Kurtuluş Savaşı, Türkiye,

ABSTRACT

Punch Magazine, which was founded in 1841, reflected the domestic and foreign policies of the United Kingdom to its readers in a humorous language, and included many countries and nations in international politics in its cartoons. The magazine also focused on the events that took place in Türkiye during the War of Independence and shared various cartoons with its readers about the sides of the war according to the course of the war. Punch sometimes served as a propaganda tool for the United Kingdom, trying to shape British public opinion in line with the interests of the kingdom. In this respect, revealing Punch's presentation of the War of Independence is important in terms of shedding light on how the UK public opinion was shaped regarding Türkiye during the War of Independence. The aim of the study is to reveal Punch's view of the war through the cartoons published during the War of Independence. The semiotic method was used in the study and the cartoons were analyzed through the syntactic, semantic and pragmatic concepts included in Charles William Morris's semiotic model. In the study, it was inferred that Punch's view of Türkiye changed positively depending on the course of the War of Independence in Türkiye's favor, but it was distant towards Greece. According to the findings, it was concluded that Türkiye's success at the front enabled Türkiye to obtain the image of a strong and influential country instead of the image of a defeated country in Punch Magazine.

Key Words: Cartoon, United Kingdom, Turkish Independence War, Press, Türkiye,

* Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, caner.caki@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1523-4649.

** Öğr. Gör. Dr., Malatya Turgut Özal Üniversitesi, mehmet.gulada@ozal.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8233-2321.

Extended Abstract

Turkish Independence War, one of the fundamental turning points in Turkish history, had a great impact in the international press, and many newspapers and magazines reflected the course of the war to their readers. Various humor magazines satirizing the domestic and foreign policies of the countries also included Türkiye in their cartoons during the War of Independence. *Punch* Magazine, which started publishing in the first half of the 19th century and had an important place in the history of the United Kingdom press, was one of these magazines. During the First World War, *Punch* served as a propaganda tool for the United Kingdom by making harsh criticisms of Türkiye, a member of the Central Powers, through its cartoons, and played a role in shaping the public opinion of the United Kingdom. *Punch* played an important role in shaping the UK public opinion's view of Türkiye by publishing cartoons about Türkiye during the War of Independence.

In the study, it was sought to enrich the literature on the presentation of the War of Independence in international humor magazines by discussing the reflection of the War of Independence on *Punch* Magazine. In addition, the study aimed to determine how the UK public opinion was sought to be shaped towards Türkiye through *Punch* Magazine during the War of Independence. For this purpose, it was aimed to reveal the presentation of Türkiye in *Punch*'s cartoons on the subject by analyzing the visual and written indicators in the cartoons. Answers to the following questions were sought based on the findings of the study: - How was Türkiye reflected in *Punch*'s cartoons about the War of Independence? - What kind of messages were given to the UK public about Türkiye in *Punch*'s cartoons about the War of Independence?

The study is important in that it sheds light on the presentation of the War of Independence in the UK media, specifically *Punch*. In this respect, the study is intended to be a resource that will be useful for researchers studying on the War of Independence and the United Kingdom media, as well as press, humor and cartoons.

Within the scope of the study, cartoons about the War of Independence in *Punch* Magazine, from the date when Mustafa Kemal Atatürk started the War of Independence to the end of the War of Independence with the signing of the Mudanya Armistice Treaty, were examined within the scope of the study. During these dates, a total of 18 cartoons about Türkiye were published in the magazine. Among these cartoons, 12 cartoons focusing directly on the beginning, development and conclusion of the War of Independence were examined within the scope of the study. Within the scope of the study, the cartoons were analyzed through the dimensions that come to the fore within the semiotic understanding of Charles William Morris, in order to comprehensively analyze the indicators in the cartoons on the subject, to explain the messages intended to be given through the indicators, and to reflect the perceptions and attitudes that the magazine wants to form in its readers.

With the development of the War of Independence in favor of the Ankara Government, *Punch* focused on the Ankara Government instead of the Istanbul Government in its cartoons, and instead of the image of the Ottoman Empire in a desperate and difficult situation in its cartoons, it made an image of Türkiye that could strongly sit at the negotiation table with the United Kingdom and France. *Punch* also clearly reflected Greece's defeat in its cartoons and gave a message to the UK public that the UK and France were not on Greece's side in the war. As a result, the study claims that *Punch*'s perspective on Türkiye in the War of Independence changed in direct proportion to the victories Türkiye gained at the front. In this respect, the study revealed that there had been a significant change in *Punch*'s presentation of Türkiye, similar to *Punch*'s political change towards Türkiye in the United Kingdom's War of Independence. It can be said that *Punch*'s moderate approach towards the Ankara Government in its cartoons was due to the British occupation of Istanbul during the War of Independence and the inability to clearly predict what kind of foreign policy the Ankara Government would follow after the decisive victory. It can be argued that the United Kingdom was cautious about how the rapprochement between the Soviet Union and the Ankara Government would develop, especially since the United Kingdom supported the White Army against the Bolsheviks in the Russian Civil War.

Giriş

Türk tarihi açısından temel dönüm noktalarından biri olan Kurtuluş Savaşı, uluslararası basında büyük yankı uyandırmış, pek çok gazete ve dergi savaşın gidişatını okurlarına yansıtmıştır. Ülkelerin iç ve dış siyasetini hicveden çeşitli mizah dergileri de Kurtuluş Savaşı'nda karikatürlerinde Türkiye'ye yer vermiştir. 19. yüzyılın ilk yarısında yayın hayatına başlayan ve Birleşik Krallık basın tarihinde önemli bir yer tutan *Punch* Dergisi de bu

dergilerden biri olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sırasında Punch, karikatürleri üzerinden İttifak Devletleri içerisinde yer alan Türkiye'ye yönelik sert eleştirilerde bulunarak, Birleşik Krallık'ın propaganda aracı gibi hizmet etmiş, Birleşik Krallık kamuoyunun şekillenmesinde rol oynamıştır. Punch, Kurtuluş Savaşı sürecinde de Türkiye'yi konu alan karikatürler yayınlayarak, Birleşik Krallık kamuoyunun Türkiye'ye bakışının şekillenmesinde önemli bir rol üstlenmiştir.

Punch üzerine çeşitli akademik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda: Stedman, Punch'ta Amerikan İngilizcesini¹; Rosenblum, Punch ve Yahudileri²; Savory, Punch'ta spor ve devlet adamlarını³; Smith, Punch ve ilköğretimi⁴; Morgan Westner, Punch'ta spor ve cinsiyet görsellerini⁵; Noakes, Punch ve bilimi⁶; McNees, Punch ve papayı⁷; Yan, Punch'ta moda ve beden imajını⁸; Müjdecı, Punch'da Çanakkale Muharebeleri'ni⁹; Matthewson, Punch'ın Japonya'nın temsilini¹⁰; Griffin, Birinci Dünya Savaşı sırasında Punch karikatürlerini¹¹ ve Jha, Sömürge Hindistan'ında Punch'ı¹² incelemiştir.

Kurtuluş Savaşı'nı mizahi bağlamda dergiler üzerinden inceleyen akademik çalışmalar da yapılmıştır. Bu çalışmalar içerisinde ulusal basın boyutunda: Erdoğan, Âyine'yi¹³; Değirmencioğlu, Büyük Güteryüz'ü¹⁴; Zorlu, Alay'ı¹⁵; Demirkol, Güteryüz ve Aydede'yi¹⁷ ve Özen, Anadolu'da Kalem'i¹⁸ incelemiştir.

Baytimur, ise Sovyetler Birliği'nin mizah dergisi Krokodil'in Kurtuluş Savaşı'na yönelik karikatürlerini analiz etmiştir¹⁹. Çalışmasında Kurtuluş Savaşı'nda Ankara Hükümeti'nin, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nin (RSFSC) ortak düşmanlarına karşı mücadele ettiğinden dolayı derginin savaşta Ankara Hükümeti'ne yakın bir tutum içerisinde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmada Kurtuluş Savaşı'nın Punch Dergisi'ne yansımaları ele alınarak, uluslararası mizah dergilerinde Kurtuluş Savaşı'nın sunumuna ilişkin literatürün zenginleştirilmesine çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada Birleşik Krallık kamuoyunun Kurtuluş Savaşı sürecinde Punch Dergisi üzerinden Türkiye'ye yönelik nasıl şekillendirilmeye çalışıldığının da tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Punch'ın konuya ilişkin karikatürlerinde Türkiye'nin sunumunun karikatürlerdeki görsel ve yazılı göstergeler analiz edilerek ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışmadaki bulgular üzerinden aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Punch'ın Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürlerinde Türkiye süreci içerisinde ne şekilde yansıtılmıştır?
- Punch'ın Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürlerinde Birleşik Krallık kamuoyuna Türkiye'ye yönelik ne tür mesajlar verilmiştir?

¹ Jane W. Stedman, "American English in Punch, 1841-1900," *American Speech* 28, no. 3 (1953): 175.

² Beatrice Rosenblum, "'Punch' and the Jews, 1841-1858," *Transactions & Miscellanies (Jewish Historical Society of England)* 24 (1970).

³ Jerold J. Savory, "Politics and the Playing Field: Sports and Statesmen in 'Punch', 1880s to World War I," *Victorian Periodicals Review* 21, no. 1 (1988).

⁴ John T. Smith, "Punch and Elementary Education (1860-1900)," *History of Education* 27, no. 2 (1998).

⁵ M. Morgan Westner, "'One Can't Shake Off the Women': Images of Sport and Gender in Punch, 1901-10," *The International Journal of the History of Sport* 19, no. 1 (2002).

⁶ Richard Noakes, "Science in Mid-Victorian Punch," *Endeavour* 26, no. 3 (2002).

⁷ Eleanor McNees, "'Punch' and the Pope: Three Decades of Anti-Catholic Caricature," *Victorian Periodicals Review* 37, no. 1 (2004).

⁸ Shu-Chuan Yan, "(Ad) dressing Women: Fashion and Body Image in Punch, 1850s-1860s," *Women's Studies* 43, no. 6 (2014).

⁹ Mustafa Müjdecı, "Karagöz Gazetesi ve Punch Dergisindeki Karikatürlerde Çanakkale Muharebeleri," *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi* 14, no. 14 (2015): 210.

¹⁰ Amy Matthewson, "Satirising Imperial Anxiety in Victorian Britain: Representing Japan in Punch Magazine, 1852-1893," *Contemporary Japan* 33, no. 2 (2021): 210.

¹¹ Brian Griffin, "Jack B. Yeats's Punch Cartoons during the Great War," *Éire-Ireland* 57, no. 3 (2022): 260.

¹² Divyendu Jha, "Colonial Cartoons: Punch and Vernacular Punch Politics of Humour in Colonial India," in *Humour and the Performance of Power in South Asia*, ed. unknown (New Delhi: Routledge India, 2022), 30.

¹³ Mehmet Erdoğan, "Milli Mücadele Döneminde Bir Mizah Dergisi: Ayine," *Turkish Studies* 9, no. 12 (2014): 172.

¹⁴ Gürsoy Değirmencioğlu, "Milli Mücadele Dönemi'nde Mizah Basını: 'Güteryüz' Mizah Gazetesinde Yayınlanan Karikatürlerin İçerikleri Üzerine Bir İnceleme," *Global Media Journal: Turkish Edition* 6, no. 11 (2015).

¹⁵ Mustafa Büyük, "Milli Mücadele Dönemi Mizah Basını: Güteryüz Dergisi ve Sedat Simavi Karikatürleri," *Simetrik İletişim Araştırmaları Dergisi* 1, no. 2 (2009): 140.

¹⁶ Yaşar Zorlu, "Mütareke İstanbul'unda Mizah Gazetesi 'Alay' ve Politik Tavrı," *Humanities Sciences* 10, no. 1 (2015).

¹⁷ Gökhan Demirkol, "Kurtuluş Savaşı'nda Mizahın İki Cephesi: Güteryüz, Aydede'ye Karşı," *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 2015, no. 41 (2015): 150.

¹⁸ İbrahim Özen, "Milli Mücadele Dönemi Ankara'sında Bir Mizah Gazetesi: Anadolu'da Kalem," *Kültür Araştırmaları Dergisi* 13 (2022).

¹⁹ Tuğba Baytimur, "William Labov'un Anlatı Çözümlemesi Üzerinden Rus Mizah Dergisi Krokodil'de Kurtuluş Savaşı'nın Sunumu," *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi* 10, no. 2 (2022): 1115.

Çalışma, Punch özelinde Birleşik Krallık medyasında Kurtuluş Savaşı'nın sunumuna ışık tutması bakımından önem taşımaktadır. Bu açıdan çalışmanın basın, mizah ve karikatür alanında çalışan araştırmacıların yararlanacağı bir kaynak olması amaçlanmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Punch, 1841 yılında politik, sosyal, sanatsal ve edebi olayları inceleyen resimli bir çizgi yayın olarak ortaya çıkmış ve gerçek ile kurguyu, karikatürleri, şiir ile düzyazıyı birleştirmiştir. Editörler dergiyi İngiliz komedisinde geleneksel olan ünlü kukla Punch'a bir gönderme olarak adlandırmıştır. Dergi, yüzyılın geri kalan kısmı ve sonrasında haftada bir kez yayımlanmış, İngiliz düşünce, beğeni ve mizahının bilinen bir örneği haline gelmiştir²⁰. Son derece radikal bir politik mizah yayını yapan Punch, 1860'lı yıllarda ulusal bir yapı elde etmiş ve başarıya ulaştıkça yavaş yavaş sağ çizgiye yönelmiştir. Dergi, siyasi açıdan o kadar önemli bir yayın haline gelmiştir ki başbakanlar, onay ve destek umuduyla politika kararlarını açıklamak için editörlere mektup yazmıştır²¹. Dergi zaman içerisinde önemli bir okur kitlesine ulaşmıştır. 1850 yılında haftada 40.000 kopya olan satış, 1910 yılında 100.000'in üzerine çıkmıştır. 1940'lı yıllarda dergi, tiraj başına ortalama 175.000 kopyaya ulaşmıştır.

Temelinde mizah olgusunun olduğu karikatürler, sayfalarca anlatılmak isteneni tek bir karede anlatabilmektedir²². Siyasetle yakın ilişki içerisinde olan karikatürler, güncel siyasetin etkisiyle oluşturulmakta ve toplumu etkileme özelliğine sahip olabilmektedir²³. Punch da Birleşik Krallık siyasetinde yaşanan gelişmeleri karikatürler yoluyla okuyucularına yansıtmıştır. Bununla birlikte Punch siyasi karikatürleri yalnızca Birleşik Krallık'la sınırlamamış, karikatürlerinde farklı ülke ve coğrafyaları da konu edinmiştir. Punch, Türkiye'ye yönelik de çeşitli dönemlerde karikatürler yayınlayarak Birleşik Krallık kamuoyunun Türkiye'ye yönelik algısının şekillenmesinde önemli rol üstlenmiştir. Birinci Dünya Savaşı, Punch'ın Türkiye'ye ilişkin karikatürlere yoğunlaştığı bir dönem olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu, Birinci Dünya Savaşı'na İttifak Devletleri'nin yanında katılarak, çeşitli cephelerde Birleşik Krallık güçlerine karşı mücadele etmiştir. Bu dönemde Punch, doğrudan Osmanlı İmparatorluğu'nu hedef alan karikatürler yayınlayarak, Birleşik Krallık kamuoyunda Osmanlı İmparatorluğu'na yönelik olumsuz bir imaj çizmiştir. Örneğin, 14 Kasım 1914 tarihli bir karikatüründe Türkiye, Alman İmparatoru II. Wilhelm tarafından topa sürülen bir mermi şeklinde yansıtılmıştır (Punch 1914). Bu karikatür üzerinden Türkiye, Alman İmparatorluğu tarafından savaşta feda edilen bir ülke olarak sunulmuştur.

Punch'ın Birinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'yi konu alan karikatürlerinde Türkiye sık sık dönemin Osmanlı Padişahı V. Mehmed üzerinden temsil edilmiştir. Çanakkale Savaşı sırasında 15 Mart 1915 tarihinde yayınlanan bir karikatürde eşyalarını toplayarak İstanbul'u terk eden V. Mehmed resmedilmiştir²⁴. 6 Ekim 1915 tarihli bir karikatürde başında Alman miğferi olan bir kartal tarafından havaya kaldırılan ve zor durumda olduğu izlenimi verilen V. Mehmed yer almaktadır²⁵. 26 Temmuz 1916 tarihindeki sayısında ise Türkiye, V. Mehmed özelinde bir gözü ve bir kolu sargılı şekilde resmedilmiştir²⁶. Karikatürde Türkiye'nin tarafsızlığını korumadığına pişman olduğuna yönelik bir algı meydana getirilmiştir. 8 Mayıs 1918 tarihindeki bir karikatürde de Basra Körfezi'nden uzaklaşan bir gözü sarılı V. Mehmed resmedilmiştir²⁷. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte başlayan Kurtuluş Savaşı'nda da Punch, karikatürlerinde çeşitli zamanlarda Türkiye'ye yer vermeyi sürdürmüştür.

Punch Dergisi, yayın hayatına 1992 yılında son vermiş, 1996 yılında tekrar yayın hayatına dönse de 2002 yılında tekrar yayından kalkmıştır.

²⁰ Roger Simpson, "King Arthur at the 'Punch' Round Table, 1859–1914," *Arthuriana* (1999): 94.

²¹ Arthur Prager, "The Artists Amuse Themselves: Victorian Painters and 'Punch'," *Source: Notes in the History of Art* 1, no. 3 (1982): 24.

²² Yavuz Bayram, "Türkiye'de Siyasi Karikatürün Yeri ve 11 nci Cumhurbaşkanlığı Seçimine İlişkin Siyasi Karikatürlerin Çözümlemesi," *Selçuk İletişim* 6, no. 1 (2009): 108.

²³ Mehmet Turan, "Gazetelerde Yayınlanan Siyasi Karikatürlerin Göstergibilimsel Çözümlemesi: 2011 Genel Seçimleri Örneği," *Selçuk İletişim* 7, no. 2 (2012): 4.

²⁴ Punch. (1915a). Punch – Birinci Dünya Savaşı Karikatürü. <https://archive.org/details/punchvol148a149lemouoft/page/n251/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

²⁵ Punch. (1915b). Punch – Birinci Dünya Savaşı Karikatürü. <https://archive.org/details/punchvol148a149lemouoft/page/808/mode/>. Erişim 17.03.2024.

²⁶ Punch. (1916). Punch – Birinci Dünya Savaşı Karikatürü.

<https://archive.org/details/punchvol150a151lemouoft/punchvol150a151lemouoft/page/508/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

²⁷ Punch. (1918). Punch – Birinci Dünya Savaşı Karikatürü.

<https://archive.org/details/punchvol154a155lemouoft/punchvol154a155lemouoft/page/n333/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

Yöntem

Çalışma kapsamında Mustafa Kemal Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nı başlattığı 19 Mayıs 1919 tarihinden, Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın imzalamasıyla Kurtuluş Savaşı'nın sonlandığı 11 Ekim 1922 tarihine (11 Ekim 1922 tarihi dâhil) kadar geçen süre zarfında Punch Dergisi'nde Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürler çalışma kapsamında incelenmiştir²⁸. Bu tarihlerde dergide Türkiye'yi konu alan toplam 18 karikatür yayınlanmıştır. Bu karikatürler içerisinde de doğrudan Kurtuluş Savaşı'nın başlangıç, gelişme ve sonuç bölümlerine odaklanan 12 karikatür çalışma kapsamında incelenmiştir. Çalışma kapsamında konuya ilişkin karikatürlerdeki göstergelerin kapsamlı olarak analiz edilebilmesi, göstergeler üzerinden verilmek istenen mesajların açıklanabilmesi ve derginin okuyucularında oluşturmak istediği algı ve tutumların yansıtılabilmesi için Charles William Morris'in göstergebilimsel anlayışı içerisinde ön plana çıkan üç boyut üzerinden (sözdizimsel, anlambilimsel ve edimbilimsel) karikatürler analiz edilmiştir. Sözdizimsel boyutta iletişim açısından hangi göstergelerin ne şekilde bir araya getirildiği ele alınmaktadır. Anlambilimsel boyutta ise bir göstergenin ya da bir araya getirilen iki veya daha fazla göstergenin ne anlama geldiği ne tür mesaj içerdiği incelenmektedir. Son olarak edimbilimsel boyutta ise göstergeler üzerinden verilen mesajlarla insanlarda oluşturulmak istenen düşünce, algı ve/veya eylem açıklanmaktadır.

Analiz ve Bulgular

Çalışmanın bu kısmında Punch'ın Kurtuluş Savaşı'nı konu alan karikatürleri sırasıyla sözdizimsel, anlambilimsel ve edimbilimsel açıdan incelenmiştir.

Birinci Karikatür

Çalışmada incelenen birinci karikatür, derginin 21 Mayıs 1919 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Barış Kuyruğu" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Avusturya (Almanya'ya). Acele et! Bulgaristan. Münakaşa yapmanın faydası yok: Hepimizin buna sahip olması gerekiyor. Türkiye. Ben sonuncuyum ve kimin ne kadar süreceği umurumda değil" yazısı bulunmaktadır.

Görsel 1: Birinci Karikatür²⁹

Sözdizimsel boyutta karikatürde, girişinde "Barış için buraya rezervasyon yapın" yazılı gişe benzeri bir yerde dört kişinin sıraya girdiği görülmektedir. Sıranın en arkasında ağızda sigara olan, iki eli cebinde, başında fes olan, yamalı bir şalvar giyen, ayağında çarık olan ve çorabı yırtık bir erkek resmedilmektedir. Anlambilimsel boyutta yazılı göstergelerden karikatürdeki kişilerin sırasıyla Almanya, Avusturya, Bulgaristan ve Türkiye'yi temsil ettiği anlaşılmaktadır. Türkiye'yi temsil eden fesli kişinin şalvarının yamalı, çorabının yırtık olması üzerinden Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin içine düştüğü zor durum anlatılmaya çalışılmaktadır. "Barış için buraya rezervasyon yapın" yazılı gişe benzeri yer üzerinden Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İttifak Devletleri'yle sırayla

²⁸ Punch. (2024). Punch Dergisi'nin Sayıları. <https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/serial?id=punch>. Erişim 17.03.2024.

²⁹ Punch. (1919). Birinci Karikatür.

<https://archive.org/details/punchvol156a157lemouoft/punchvol156a157lemouoft/page/n437/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

barış antlaşması imzaladığı mesajı verilmektedir. Türkiye'yi temsil eden kişinin son sırada olması ve "Ben sonuncuyum ve kimin ne kadar süreceği umurumda değil" söylemi üzerinden Türkiye ve İtilaf Devletleri arasındaki barış görüşmelerinin uzun süreceği anlatılmaktadır. Edimbilimsel boyutta karikatür, Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkarak Kurtuluş Savaşı'nı başlatmasından iki gün sonra yayınlanmıştır. Bu tarihte Punch, Ankara Hükümeti kurulmadığından dolayı doğrudan İstanbul Hükümeti'ne odaklanmakta ve Osmanlı İmparatorluğu'na ilişkin savaştan yıpranmış bir şekilde çıkan ve zor durumda olan bir ülke imajı oluşturmaktadır.

İkinci Karikatür

Çalışmada incelenen ikinci karikatür, derginin 14 Ocak 1920 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Bir Diğer Türk İmtiyazı" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Türkiye (utançtan kurtulmak için Barış Konferansı'na hevesli). Avrupa! Bütün hatalarına rağmen seni hâlâ seviyorum. Eğer ısrar edersen, çantam ve bagajımla seninle kalmaya hazırım" yazısı bulunmaktadır.

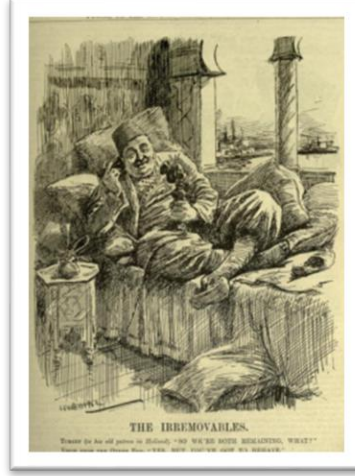
Görsel 2: İkinci Karikatür³⁰

Sözdizimsel boyutta karikatürde bir iskelede bir kadın ve bir erkek resmedilmektedir. Kadın, üstünde "Avrupa" yazan bir taç giymekte, iki elini kavramakta ve Osmanlı yerel kıyafetleri içerisindeki erkeğe sert bir şekilde bakmaktadır. Karikatürdeki erkek ise iskelenin bir ucunda bir takım eşyanın üzerinde durmakta ve çevresinde bir nargile, bir bavul ve II. Wilhelm'in çerçevesi bir görseli bulunmaktadır. Anlambilimsel boyutta karikatürde üstünde "Avrupa" yazan, taç giyen kadın Avrupa Devletleri'nin kişileştirilmesi olarak kullanılmakta, Osmanlı yerel kıyafetleri içerisindeki erkek ise Türkiye'yi temsil etmektedir. Türkiye'yi temsil eden erkeğin eşyalarıyla birlikte limanın başında olmasıyla Türk Hükümeti'nin Avrupa'daki topraklarının kaybedildiği mesajı verilmektedir. Buna karşılık Türkiye'yi temsil eden erkeğin "Eğer ısrar edersen, çantam ve bagajımla seninle kalmaya hazırım" söylemiyle Türk Hükümeti'nin Avrupa'da kalmaya istekli olduğu anlatılmaktadır. II. Wilhelm'in çerçevesi, Almanya'nın metonimi olarak kullanılmakta ve Birinci Dünya Savaşı'ndaki Osmanlı İmparatorluğu ve Alman İmparatorluğu arasındaki ittifaka vurgu yapılmaktadır. Edimbilimsel boyutta karikatürde İstanbul Hükümeti'nin Avrupa'dan çıkarılmak üzere olduğuna, buna karşılık İstanbul Hükümeti'nin barışla Avrupa'da kalmaya istekli olduğuna yönelik algı meydana gelmektedir. Bu şekilde Punch, Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın yanında olan Osmanlı İmparatorluğu'nun savaştan sonra çaresiz ve antlaşma yanlısı bir ülke haline geldiğini okuyucularına yansıtmaktadır.

³⁰ Punch. (1920a). İkinci Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol158a159lemouoft/page/22/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

Üçüncü Karikatür

Çalışmada incelenen üçüncü karikatür, derginin 25 Şubat 1920 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Sabit Olanlar" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Türkiye (Hollanda'daki eski patronuna). Yani ikimiz de kalacağız, değil mi? Diğer uçtan gelen ses. Evet ama uslu durmalısın" yazısı bulunmaktadır.

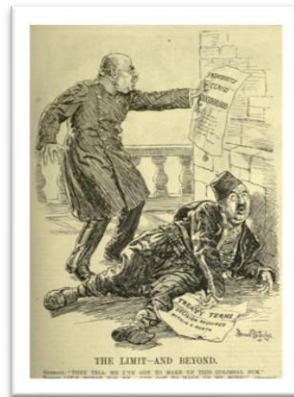

Görsel 3: Üçüncü Karikatür ³¹

Sözdizimsel boyutta karikatürde fes, şalvar ve çarık giyen bir erkeğin, bir divanın üstünde telefonla konuştuğu resmedilmektedir. Anlambilimsel boyutta karikatürde fes, şalvar ve çarık giyen erkek, Osmanlı Hükümeti'ni temsil etmekte, karikatürdeki "Hollanda'daki eski patronuna" yazısıyla da Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkesini terk edip Hollanda'ya yerleşen II. Wilhelm'e göndermede bulunmaktadır. Karikatürdeki telefonda geçen diyalog üzerinden İstanbul Hükümeti'nin ayakta kalıp kalmayacağını, eski Alman İmparatoru II. Wilhelm'e sorduğu anlatılmaktadır. Edimbilimsel boyutta karikatürde İstanbul Hükümeti'nin durumu üzerine odaklanılmakta, İstanbul Hükümeti'nin varlığının İtilaf Devletleri'yle uyumlu hareket etmesi sonucu sürebileceği algısı oluşturulmaktadır.

Dördüncü Karikatür

Çalışmada incelenen dördüncü karikatür, derginin 26 Mayıs 1920 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Sınır ve Ötesi" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Almanya. Bana bu muazzam meblağı telafi etmem gerektiğini söylediler. Türkiye. Benim için daha kötü. Karar vermem lazım! (Baygınlık geçirir.)" yazısı bulunmaktadır.

Görsel 4: Dördüncü Karikatür ³²

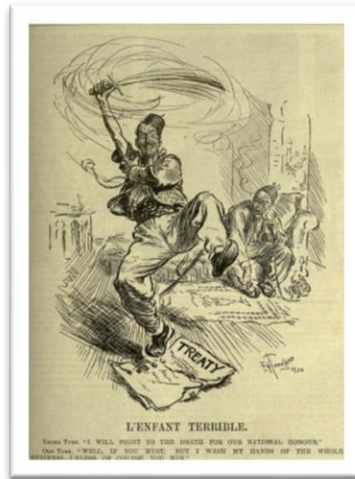
³¹ Punch. (1920b). Üçüncü Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol158a159lemouoft/page/142/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

³² Punch. (1920c). Dördüncü Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol158a159lemouoft/page/410/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

Sözdizimsel boyutta karikatürde biri ayakta diğeri yerde baygınlık geçiren iki erkek resmedilmektedir. Karikatürde baygınlık geçiren erkek, fes, şalvar ve çarık giymektedir. Ayakta bulunan erkeğin elinde, üstünde “Tazminat talepleri” yazan bir kâğıt, yerde baygın yatan erkeğin elinde ise “Antlaşma şartlarına ilişkin kararın bir ay içinde alınması gerekiyor” yazılı bir başka kâğıt bulunmaktadır. Anlambilimsel boyutta karikatürde yazılı göstergelerden ayakta olan kişinin Almanya’yu, baygınlık geçiren kişinin ise Türkiye’yi temsil ettiği anlaşılmaktadır. Karikatürde “Tazminat talepleri” yazısıyla Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Almanya’nın maruz kaldığı ağır şartlar konu edilmektedir. Türkiye’yi temsil eden erkeğin baygınlık geçirmesi ve “benim için daha kötü” açıklaması üzerinden Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Türkiye’nin Almanya’dan daha zor bir durumda olduğu mesajı verilmektedir. Edimbilimsel boyutta karikatür, İstanbul Hükümeti’nin 10 Ağustos 1920 tarihinde imzaladığı Sevr Antlaşması’ndan kısa bir süre önce yayınlanmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde “Antlaşma şartlarına ilişkin kararın bir ay içinde alınması gerekiyor” şeklindeki açıklamayla İstanbul Hükümeti’nin varlığını doğrudan etkileyen Sevr Antlaşması’na giden süreçte olduğu anlaşılmaktadır. Karikatürde Osmanlı İmparatorluğu’nun barış anlaşmasına karşı direnecek gücü olmadığına yönelik algı meydana getirilmektedir.

Beşinci Karikatür

Çalışmada incelenen beşinci karikatür, derginin 7 Temmuz 1920 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, “Yaramaz Çocuk” başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında “Jön Türk. Ulusal onurumuz için ölümüne savaşağım. Eski Türk. Mecbursan öyle ama ben bu işten vazgeçiyorum tabii ki sen kazanmadığın sürece” yazısı bulunmaktadır.

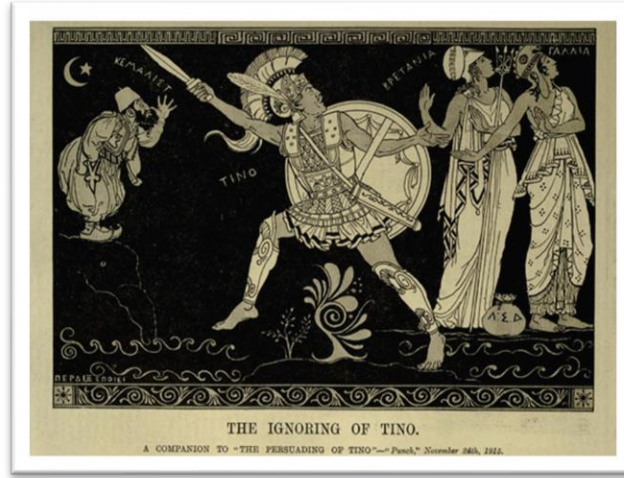
Görsel 5: Beşinci Karikatür³³

Sözdizimsel boyutta karikatürde fes, şalvar ve çarık giyen biri ayakta bir diğeri divana oturan iki erkek resmedilmektedir. Ayakta olan erkek, bir eliyle kılıç sallamakta ve üstünde “Anlaşma” yazan bir kâğıda basmakta, divanda oturan erkeğin ise başında yara bandı bulunmakta ve nargile içmektedir. Anlambilimsel boyutta karikatürde Jön Türk ifadesiyle Mustafa Kemal Paşa’nın liderliğindeki Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), eski Türk yazısıyla da Osmanlı Hükümeti ifade edilmektedir. Karikatürde TBMM’yi temsil eden kişinin elindeki kılıcı havaya kaldırması ve üstünde “Anlaşma” yazan kâğıda basmasıyla TBMM’nin ağır hükümler taşıyan bir barış anlaşmasını kabul etmeyeceği mesajı verilmektedir. Osmanlı Hükümeti’ni temsil eden kişinin başındaki yara bandından ise Osmanlı İmparatorluğu’nun Birinci Dünya Savaşı’nda aldığı yaralara atıfta bulunduğu anlaşılmaktadır. Karikatürdeki diyalogdan Osmanlı Hükümeti’nin İtilaf Devletleri’yle mücadele etmeye istekli olmadığı, buna karşılık TBMM’nin mücadeleye hazır olduğu mesajı verilmektedir. Edimbilimsel boyutta karikatürde Punch, Türkiye’yi savaş isteyen ve istemeyen olarak iki gurup şeklinde sunmaktadır. Punch, “ulusal onurumuz için ölümüne savaşağım” söylemiyle Ankara Hükümeti’ni savaş isteyen taraf olarak yansıtmaktadır.

³³ Punch. (1920d). Beşinci Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol158a159lemouoft/page/564/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

Altıncı Karikatür

Çalışmada incelenen altıncı karikatür, derginin 22 Haziran 1921 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Tino'nun görmezden gelinmesi" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Tino'yu ikna etmenin bir eşi. Punch 24 Kasım 1915" yazısı bulunmaktadır.

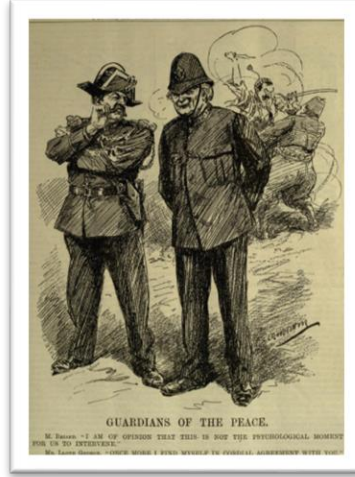
Görsel 6: Altıncı Karikatür³⁴

Sözdizimsel boyutta karikatürde iki erkek ve iki kadın görseline yer verilmektedir. Erkeklerden biri, fes, şalvar ve çarık giymekte, üstünde ay ve yıldız yer almakta ve yanında "Kemalist" yazısı bulunmakta, diğer erkek ise Antik Yunan döneminden savaş kıyafetleri giymekte ve bir eliyle kılıcını havaya kaldırmakta ve yanında "Tino" yazmaktadır. Karikatürdeki iki kadından birisinin yanında "Britanya", diğerinin yanında ise "Galiya" yazmakta ve yanında "Tino" yazılı erkeğe başlarını çevirmekte ve elleriyle bir şeyi kabullenmediklerini andıran işaret yapmaktadır. Yanında "Kemalist" yazısı bulunan erkek, yanında "Tino" yazılı erkeğe doğru sağ elinin parmaklarını ayırarak, burnuna doğru götürmektedir. Anlambilimsel boyutta karikatürdeki yazılardan, fes, şalvar ve çarık giyen kişi Mustafa Kemal Paşa liderliğindeki TBMM'yi, kılıcını havaya kaldıran kişi Yunanistan'ı ve iki kadın, Birleşik Krallık ve Fransa'yı temsil etmektedir. Karikatürdeki görsel kodlardan ve "Tino'nun görmezden gelinmesi" yazısından Birleşik Krallık ve Fransa'nın Yunanistan'la ilgilenmemesi, buna karşılık Türkiye'nin Yunanistan'la dalga geçmesi konu edilmektedir. Karikatürde yer alan "Punch 24 Kasım 1915" yazılı açıklamayla Punch'ın 24 Kasım 1915 tarihinde yayınlanan karikatürüne atıfta bulunmaktadır. Bu tarihte yayınlanan karikatürde bir tarafta Birleşik Krallık ve Fransa, diğer tarafta ise Almanya ve Bulgaristan, Yunanistan'ı kendi taraflarında Birinci Dünya Savaşı'na katılmaya ikna etmektedir. "Tino'yu ikna etmenin bir eşi" olarak adlandırılan 22 Haziran 1921 tarihli karikatür üzerinden geçmişte Birinci Dünya Savaşı'nda yer alması için uğraşılan Yunanistan'la bugün ilgilenilmediği mesajı verilmektedir. Edimbilimsel boyutta karikatür, Ankara Hükümeti'nin, Yunan kuvvetlerini yenilgiye uğrattığı Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleri'nden sonra yayınlanmıştır. Karikatürde "Kemalist" söylemiyle doğrudan Ankara Hükümeti'ne atıf yapılmakta ve Birleşik Krallık ve Fransa'nın Yunanistan'a sırt çevirdiği mesajı verilmektedir. Birinci Dünya Savaşı'nda yayınlanan karikatürün aksine 22 Haziran 1921 tarihinde yayınlanan Birleşik Krallık ve Fransa'nın ilgisizliği konulu karikatürle Yunanistan'ın itibar kaybettiğine yönelik algı oluşmaktadır. Diğer yandan karikatürde Ankara Hükümeti'nin Yunanistan'la dalga geçtiği gösterilerek, kamuoyunda Yunanistan daha da itibarsızlaştırılmaktadır.

Yedinci Karikatür

Çalışmada incelenen yedinci karikatür, derginin 17 Ağustos 1921 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Barışın koruyucuları" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "M. Briand. Şu an müdahale etmemiz için psikolojik bir an olmadığı kanaatindeyim. Bay Llyod George. Bir kez daha kendimi seninle samimi bir anlaşma içinde buldum" yazısı bulunmaktadır.

³⁴ Punch. (1921a). Altıncı Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol160a161lemouoft/page/n529/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

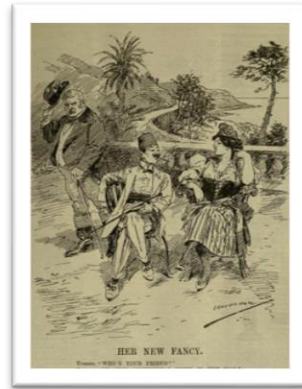

Görsel 7: Yedinci Karikatür³⁵

Sözdizimsel boyutta karikatürün ön planında Fransız askeri üniforması içerisinde bir erkek ve İngiliz polis kıyafeti içerisinde başka bir erkek, arka planında ise Türk ve Yunan yerel kıyafetleri giyen iki kişi bulunmaktadır. Türk yerel kıyafeti giyen kişi elindeki kılıçla, Yunan yerel kıyafeti giyen kişi ise elindeki hançerle birbirlerine karşı mücadele etmektedir. Anlambilimsel boyutta karikatürde M. Briand olarak ifade edilen kişi karikatürün yayınlandığı tarihteki Fransa Başbakanı Aristide Briand, Llyod George ise karikatürün yayınlandığı tarihteki Birleşik Krallık başbakanıdır. Karikatürde Türk ve Yunan yerel kıyafetleri giyen iki kişinin mücadelesi üzerinden Kurtuluş Savaşı'ndaki Ankara Hükümeti ile Yunanistan arasındaki mücadele konu edilmektedir. Karikatürdeki yazılardan ise Birleşik Krallık ve Fransa'nın bu mücadeleye müdahale etmediği mesajı verilmektedir. Edimbilimsel boyutta karikatür, Ankara Hükümeti'nin Yunanistan'a karşı Kütahya-Eskişehir Muharebeleri'nde aldığı yenilgiden sonra ve Yunanistan'a karşı zafer kazandığı Sakarya Meydan Muharebesi'nden kısa bir süre önce yayınlanmıştır. Bu açıdan savaşın hangi taraf lehine biteceğinin belli olmadığı bir dönemde yayınlanan karikatürde Birleşik Krallık ve Fransa'nın savaşa müdahil olmadığına ve savaşın neticesine göre hareket edeceğine yönelik algı meydana gelmektedir. Belirsizliğin hâkim olduğu bu dönemde karikatür üzerinden hem Ankara Hükümeti'ne hem de Yunanistan'a mesafeli yaklaşım, her ikisine yönelik olumlu ya da olumsuz bir algı oluşturabilecek mesaja yer verilmemiştir.

Sekizinci Karikatür

Çalışmada incelenen sekizinci karikatür, derginin 7 Aralık 1921 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Onun Yeni Destekçisi" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Türkiye. Arkadaşın kim? Fransa. Ah, sadece savaşta tanıdığım biri" yazısı bulunmaktadır.

Görsel 8: Sekizinci Karikatür³⁶

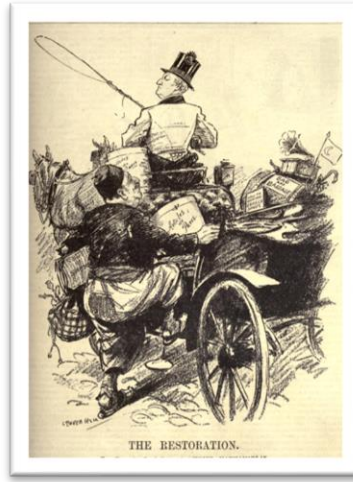
³⁵ Punch. (1921b). Yedinci Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol160a161lemouoft/page/122/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

³⁶ Punch. (1921c). Sekizinci Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol160a161lemouoft/page/442/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

Sözdizimsel boyutta karikatürde başında fes, ağzında sigara olan bir erkek, yanında Marianne²⁷ ile birlikte sandalyede oturmaktadır. Karikatürde fesli erkeğin arkasında ise şapkasını kaldırmış John Bull²⁸ bulunmaktadır. Anlambilimsel boyutta karikatürdeki fesli erkek, Ankara Hükümeti'ni, Marianne, Fransa'yı ve John Bull, İngiltere'yi temsil etmektedir. Karikatürde Birleşik Krallık'tan ayrı olarak Fransa'nın Ankara Hükümeti'yle yakınlaşması konu edilmektedir. Edimbilimsel boyutta karikatür, Ankara Hükümeti'nin Yunanistan'a karşı zafer kazandığı Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra yayınlanmıştır. Fransa, zaferden sonra Ankara Hükümeti ile 20 Ekim 1921 tarihinde Ankara Antlaşması'nı imzalamıştır. Karikatürde Fransa'nın Ankara Hükümeti'ne yakınlaşmasıyla Ankara Hükümeti'nin savaşta belirleyici bir güç haline geldiğine yönelik algı meydana getirilmektedir.

Dokuzuncu Karikatür

Çalışmada incelenen dokuzuncu karikatür, derginin 5 Nisan 1922 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Restorasyon" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Türk (Lord Curzon'a). Eve, Nathaniel!" yazısı bulunmaktadır.

Görsel 9: Dokuzuncu Karikatür³⁷

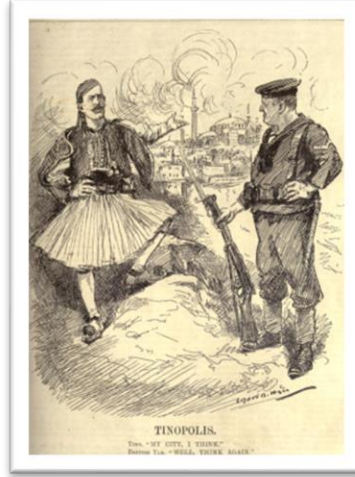
Sözdizimsel boyutta karikatürde elinde kırbaç olan, silindir şapka giymiş bir erkek, içinde çeşitli eşyaların olduğu bir at arabasının sürücü koltuğunda bulunmaktadır. At arabasında üstünde "Articles de Paris", "çanta ve bagaj" ve "Yunanistan lekeleri nasıl kaldırılır" yazılı eşyalar bulunmaktadır. Karikatürde at arabasına fes, şalvar ve çarık giyen ve üstünde "İstanbul Manzaraları" yazan eşya taşıyan gülümseyen bir erkek binmektedir. Anlambilimsel boyutta karikatürde Lord Curzon olarak, karikatürün yayınlandığı tarihte Birleşik Krallık Dışişleri Bakanı olan George Nathaniel Curzon ifade edilmektedir. Fes, şalvar ve çarık giyen kişi üzerinden Türkiye konu edilmekte ve Curzon'un sürücü koltuğunda oturduğu at arabasına binmesiyle Türkiye'nin, Birleşik Krallık'la ilişkilerinde yakınlaşma mesajı verilmektedir. Edimbilimsel boyutta karikatürde Ankara Hükümeti'nin Yunanistan'a karşı elde ettiği zaferlerden sonra Birleşik Krallık'a karşı barış görüşmelerinde önemli bir güç elde ettiğine yönelik algı meydana gelmektedir.

Onuncu Karikatür

Çalışmada incelenen onuncu karikatür, derginin 9 Ağustos 1922 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Tinopolis" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Tino. Benim şehrim sanırım. İngiliz gemici. Yani, tekrar düşün" yazısı bulunmaktadır.

³⁷ Punch. (1922a). Dokuzuncu Karikatür.

<https://archive.org/details/punchalman162lemouoft/punchalman162lemouoft/page/262/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

Görsel 10: Onuncu Karikatür³⁸

Sözdizimsel boyutta karikatürde Yunan yerel kıyafetleri içerisinde bir kişi eliyle yanındaki süngülü bir tüfek tutan, İngiliz askeri üniforması giymiş kişiye Ayasofya'ya benzer bir camiyi göstermektedir. Anlambilimsel boyutta karikatürde Yunan yerel kıyafetleri içerisindeki kişi Yunanistan'ı, İngiliz askeri üniforması içerisindeki kişi de Birleşik Krallık'ı temsil etmektedir. Karikatürün arka planındaki Ayasofya'ya benzer cami görseli de İstanbul'un metonimi olarak kullanılmaktadır. Karikatürdeki diyalogda Yunanistan, İstanbul'un kendine ait olduğunu vurgularken, Birleşik Krallık öyle olmadığını belirtmektedir. Edimbilimsel boyutta karikatür, Ankara Hükümeti'nin Yunanistan'a karşı başlatacağı Büyük Taarruz'dan önce yayınlanmıştır. Bu dönemde Yunanistan, Ankara Hükümeti'ne karşı cephede üstünlüğünü kaybetmiş, saldıran pozisyondan savunan pozisyona geçmiştir. Karikatürde Birleşik Krallık'ın İstanbul'un Yunanistan'a ait olmadığını belirtmesiyle Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı zafer kazanmasının zor olduğuna yönelik algı meydana gelmektedir.

On Birinci Karikatür

Çalışmada incelenen on birinci karikatür, derginin 13 Eylül 1922 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Dokuz Yıl Sonra" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Kemalist. Sir Edward Grey 1913'te ne demişti? Türk'ün Küçük Asya'da kendisini sağlamaştırması gerekiyor. Peki, yapıyorum" yazısı bulunmaktadır.

Görsel 11: On Birinci Karikatür ³⁹

³⁸ Punch. (1922b). Onuncu Karikatür.

<https://archive.org/details/punchalman162lemouoft/punchalman162lemouoft/page/694/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

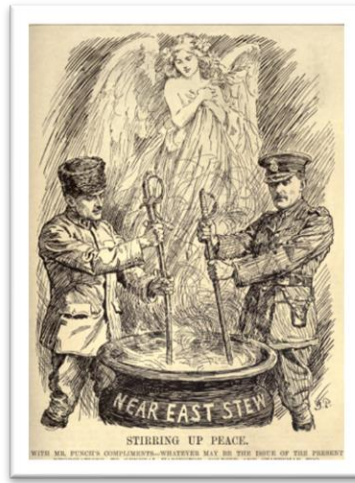
³⁹ Punch. (1922c). On Birinci Karikatür.

<https://archive.org/details/punchalman162lemouoft/punchalman162lemouoft/page/814/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

Sözdizimsel boyutta karikatürde kalpak ve çizme giyen ve iki elini kavramış bulunan, Kurtuluş Savaşı'nın önde gelen komutanlarından biri olan Fevzi Çakmak Paşa'ya benzetilen bir erkek, Yunan yerel kıyafeti içerisindeki bir erkeğin üstüne oturmaktadır. Anlambilimsel boyutta karikatürde kalpak ve çizme giyen erkek, Ankara Hükümeti'ni, Yunan yerel kıyafeti içerisindeki kişi ise Yunanistan'ı temsil etmektedir. Karikatürde kalpak ve çizme giyen kişinin Yunan yerel kıyafeti içerisindeki erkeğin üstüne oturmasıyla Yunanistan'ın Türk kuvvetlerine karşı yenilgisi konu edilmektedir. Edward Grey, 1905-1916 yılları arasında Birleşik Krallık Dışişleri Bakanı olarak görev almıştır. Grey'in sözüne atıf yapılarak, Türkiye'nin güçlendiği mesajı verilmektedir. Edimbilimsel boyutta karikatür, Büyük Taarruz'da 30 Ağustos 1922 tarihinde Türk kuvvetlerinin, Yunan kuvvetlerini ağır bir yenilgiye uğratmasından sonra yayınlanmıştır. Karikatürde Ankara Hükümeti'nin Yunanistan'a karşı kesin zafer kazandığı mesajı verilerek, doğrudan Ankara Hükümeti'nin gücüne vurgu yapılmaktadır.

On İkinci Karikatür

Çalışmada incelenen on ikinci karikatür, derginin 11 Ekim 1922 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Karikatür, "Barışı Harekete Geçirmek" başlığını taşımaktadır. Karikatürün altında "Bay Punch'ın, mevcut müzakerelerin konusu ne olursa olsun, asker ve devlet adamı General Harington'a iltifatlarıyla" yazısı bulunmaktadır.

Görsel 12: On İkinci Karikatür ⁴⁰

Sözdizimsel boyutta karikatürde biri Mustafa Kemal Paşa'ya benzetilen diğeri de Britanya Ordusu Generali Charles Harington'a benzetilen iki kişi, kılıçlarıyla üstünde "Yakın Doğu Yahnisi" yazan bir kazanı karıştırmaktadır. Karikatürün arka planında ise kanatları olan bir kadın görseli resmedilmektedir. Anlambilimsel boyutta karikatürde Mustafa Kemal Paşa üzerinden Ankara Hükümeti, İstanbul İşgal Orduları Başkomutanı olarak görev alan General Charles Harington üzerinden de Birleşik Krallık temsil edilmektedir. Mustafa Kemal Paşa ve Harington'un üstünde "Yakın Doğu Yahnisi" yazan kazanı karıştırmalarıyla ve "Barışı Harekete Geçirmek" yazısıyla Türkiye ve Birleşik Krallık arasında yapılması planlanan anlaşma konu edilmektedir. Edimbilimsel boyutta karikatür, 1922 yılında meydana gelen Çanakkale Krizi sürecinde yayınlanmıştır. Ankara Hükümeti'nin Büyük Taarruz sürecinde Yunanistan'ı ağır bir yenilgiye uğratmasından sonra Türk Kuvvetleri'nin İtilaf Devletleri'nin kontrolündeki Boğazlar Tarafsız Bölgesi'ne ilerlemesi sonucunda oluşan krizde Türkiye ve Birleşik Krallık savaşın eşiğine gelmiştir. Karikatürde ise her iki tarafın da barış için uğraştığına yönelik mesaj verilerek, hem Ankara Hükümeti hem de Birleşik Krallık barış yanlısı taraflar olarak sunulmaktadır.

Sonuç

Çalışmada incelenen karikatürlerde Kurtuluş Savaşı'nda Türkiye'nin sunumunun savaşın seyrine göre değiştiği tespit edilmiştir. Kurtuluş Savaşı'nın başlarında Punch, Türkiye'yi doğrudan İstanbul Hükümeti'ne odaklanarak yansıtmış ve Türkiye'yi Birinci Dünya Savaşı'nın ağır yaptırımlarına maruz bırakılan, bitkin ve yıpranmış bir ülke imajıyla resmetmiştir. Buna karşılık TBMM'nin kurulması ve Ankara Hükümeti'nin Yunanistan'a karşı ilk

⁴⁰ Punch. (1922d). On İkinci Karikatür.

<https://archive.org/details/punchalman162lemouoft/punchalman162lemouoft/page/920/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

zaferlerini kazanmasından sonra Punch, Türkiye'yi İstanbul Hükümeti ve Ankara Hükümeti olarak iki ayırmıştır. Başlangıçta doğrudan olumlu algıyla yansıtılmayan Ankara Hükümeti, Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra başat aktör olarak ön plana çıkarılmış ve Yunanistan'ın savaşı kaybettiğini (ya da kaybedeceğini) ima eden karikatürler yayınlanmıştır.

Punch'ın karikatürlerindeki çeşitli göstergeler üzerinden Kurtuluş Savaşı'nın başında Birleşik Krallık kamuoyuna İstanbul Hükümeti üzerinden Türkiye'nin, Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya ile müttefikliğini vurgulayan mesajlar verilmiştir. Bu şekilde karikatürlerde Türkiye'nin Almanya gibi savaşın ağır faturasına maruz kalması gerektiğine yönelik algı meydana gelmiştir. Buna karşılık Punch, Kurtuluş Savaşı'nın Ankara Hükümeti lehine gelişmesiyle karikatürlerinde İstanbul Hükümeti yerine Ankara Hükümeti'ne odaklanmış ve karikatürlerinde yer alan çaresiz ve zor durumdaki Osmanlı İmparatorluğu imajının yerine Birleşik Krallık ve Fransa'yla güçlü bir şekilde müzakere masasına oturabilen bir Türkiye imajı oluşturmuştur. Punch karikatürlerinde Yunanistan'ın yenilgisini de açık bir şekilde yansıtmış ve Birleşik Krallık kamuoyuna Birleşik Krallık ve Fransa'nın savaşta Yunanistan'ın yanında olmadığına ilişkin mesaj vermiştir.

Sonuç olarak çalışmada Punch'ın Kurtuluş Savaşı'nda Türkiye'ye bakış açısının, Türkiye'nin cephede kazandığı zaferlerle doğru orantılı olarak değiştiği tespit edilmiştir. Bu açıdan Punch'ın, Birleşik Krallık'ın Kurtuluş Savaşı'nda Türkiye'ye yönelik politik değişimine benzer şekilde Punch'ın da Türkiye'yi sunumunda önemli bir değişimin olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada Punch'ın, Baytımur'un Krokodil Dergisi'ndeki bulgularına benzer olarak -doğrudan övgü mesajları verilmeden- Ankara Hükümeti'nin, Sovyetler Birliği kamuoyuna olduğu gibi Birleşik Krallık kamuoyuna da Kurtuluş Savaşı sürecinde olumlu bir imajla yansıtıldığı sonucuna ulaşılmıştır⁴¹. Yani Krokodil gibi Punch da Kurtuluş Savaşı'nda doğrudan Türkiye'ye destek vermemiş buna karşılık karikatürlerde mücadelesinin olumlu şekilde anlaşılmasını sağlayan göstergeler kullanmıştır. Punch'ın karikatürlerinde Ankara Hükümeti'ne yönelik itidalli yaklaşımında Kurtuluş Savaşı sırasında Birleşik Krallık'ın İstanbul'u işgali altında bulundurmasının ve Ankara Hükümeti'nin kesin zaferden sonra nasıl bir dış politika izleyeceğinin net olarak kestirilememesinin payı olduğu söylenebilir. Özellikle Rus İç Savaşı'nda Birleşik Krallık'ın Bolşeviklere karşı Beyaz Ordu'ya destek vermesi nedeniyle Sovyetler Birliği ve Ankara Hükümeti arasındaki yakınlaşmanın ne şekilde gelişeceğine yönelik temkinli hareket ettiği ileri sürülebilir.

Yazar Katkı Oranı/Author Contribution Rate (Çok yazarlı makaleler için geçerlidir)	Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır. / The authors contributed equally to this study.
Finansal Destek ve Teşekkür/Grant Support and Acknowledgement	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The author declared that this study has received no financial support.
Çıkar Çatışması/Conflict of Interest	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir. / The author has no conflict of interest to declare.

KAYNAKÇA

Resmi Yayınlar

Bayram, Yavuz. "Türkiye'de Siyasi Karikatürün Yeri ve 11'nci Cumhurbaşkanlığı Seçimine İlişkin Siyasi Karikatürlerin Çözümlemesi." *Selçuk İletişim* 6/1 (2009): 107-123.

Baytımur, Tuğba. "William Labov'un Anlatı Çözümlemesi Üzerinden Rus Mizah Dergisi Krokodil'de Kurtuluş Savaşı'nın Sunumu." *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi* 10/2 (2022): 1097-1129.

Böyük, Mustafa. "Milli Mücadele Dönemi Mizah Basını: Güler yüz Dergisi ve Sedat Simavi Karikatürleri." *Simetrik İletişim Araştırmaları Dergisi* 1/2 (2009): 136-147.

Değirmencioglu, Gürsoy. "Milli Mücadele Dönemi'nde Mizah Basını: 'Güler yüz' Mizah Gazetesinde Yayımlanan Karikatürlerin İçerikleri Üzerine Bir İnceleme." *Global Media Journal: Turkish Edition* 6/11 (2015).

Demirkol, Gökhan. "Kurtuluş Savaşı'nda Mizahın İki Cephesi: Güler yüz, Aydede'ye Karşı." *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 2015/41 (2015): 139-169.

Erdoğan, Mehmet. "Milli Mücadele Döneminde Bir Mizah Dergisi: Ayine." *Turkish Studies* 9/12 (2014): 169-177.

⁴¹ Baytımur, "William Labov'un Anlatı Çözümlemesi,"

- Griffin, Brian. "Jack B. Yeats's Punch Cartoons during the Great War." *Éire-Ireland* 57/3 (2022): 254-282.
- Jha, Divyendu. "Colonial Cartoons: Punch and Vernacular Punch Politics of Humour in Colonial India." In *Humour and the Performance of Power in South Asia*, edited by unknown, 25-44. New Delhi: Routledge India, 2022.
- Matthewson, Amy. "Satirising Imperial Anxiety in Victorian Britain: Representing Japan in Punch Magazine, 1852-1893." *Contemporary Japan* 33/2 (2021): 201-224.
- McNees, Eleanor. "'Punch' and the Pope: Three Decades of Anti-Catholic Caricature." *Victorian Periodicals Review* 37/1 (2004): 18-45. <https://doi.org/10.1080/714001704>
- Müjdecı, Mustafa. "Karagöz Gazetesi ve Punch Dergisindeki Karikatürlerde Çanakkale Muharebeleri." *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi* 14/14 (2015): 201-234.
- Noakes, Richard. "Science in Mid-Victorian Punch." *Endeavour* 26/3 (2002): 92-96.
- Özen, İbrahim. "Milli Mücadele Dönemi Ankara'sında Bir Mizah Gazetesi: Anadolu'da Kalem." *Kültür Araştırmaları Dergisi* 13 (2022): 163-196.
- Prager, Arthur. "The Artists Amuse Themselves: Victorian Painters and 'Punch'." *Source: Notes in the History of Art* 1/3 (1982): 24-28.
- Rosenblum, Beatrice. "'Punch' and the Jews, 1841-1858." *Transactions & Miscellanies (Jewish Historical Society of England)* 24 (1970): 205-210.
- Rosenblum, Beatrice. "'Punch' and the Jews, 1841-1858." *Transactions & Miscellanies (Jewish Historical Society of England)* 24 (1970): 205-210.
- Savory, Jerold J. "Politics and the Playing Field: Sports and Statesmen in 'Punch', 1880s to World War I." *Victorian Periodicals Review* 21/1 (1988): 23-31.
- Simpson, Roger. "King Arthur at the 'Punch' Round Table, 1859-1914." *Arthuriana* (1999): 94-115.
- Smith, John T. "Punch and Elementary Education (1860-1900)." *History of Education* 27/2 (1998): 125-140.
- Stedman, Jane W. "American English in Punch, 1841-1900." *American Speech* 28/3 (1953): 171-180.
- Turan, Mehmet. "Gazetelerde Yayınlanan Siyasi Karikatürlerin Göstergibilimsel Çözümlemesi: 2011 Genel Seçimleri Örneği." *Selçuk İletişim* 7/2 (2012): 121-138. <https://doi.org/10.18094/si.67252>
- Yan, Shu-Chuan. "(Ad) dressing Women: Fashion and Body Image in Punch, 1850s-1860s." *Women's Studies* 43/6 (2014): 750-773. <https://doi.org/10.18094/si.42983>

İnternet Kaynakları

- Punch. (1914). Punch – Birinci Dünya Savaşı Karikatürü. <https://archive.org/details/punchvol146a147lemouoft/page/390/mode/2up> Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1915a). Punch – Birinci Dünya Savaşı Karikatürü. <https://archive.org/details/punchvol148a149lemouoft/page/n251/> Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1918). Punch – Birinci Dünya Savaşı Karikatürü. <https://archive.org/details/punchvol154a155lemouoft/punchvol154a155lemouoft/page/n333/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1919). Birinci Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol156a157lemouoft/punchvol156a157lemouoft/page/n437/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1920a). İkinci Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol158a159lemouoft/page/22/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1920b). Üçüncü Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol158a159lemouoft/page/142/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1920c). Dördüncü Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol158a159lemouoft/page/410/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1920d). Beşinci Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol158a159lemouoft/page/564/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.

- Punch. (1921a). Altıncı Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol160a161lemouoft/page/n529/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1921b). Yedinci Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol160a161lemouoft/page/122/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1921c). Sekizinci Karikatür. <https://archive.org/details/punchvol160a161lemouoft/page/442/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1922a). Dokuzuncu Karikatür.
<https://archive.org/details/punchalman162lemouoft/punchalman162lemouoft/page/262/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1922b). Onuncu Karikatür.
<https://archive.org/details/punchalman162lemouoft/punchalman162lemouoft/page/694/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1922c). On Birinci Karikatür.
<https://archive.org/details/punchalman162lemouoft/punchalman162lemouoft/page/814/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (1922d). On İkinci Karikatür.
<https://archive.org/details/punchalman162lemouoft/punchalman162lemouoft/page/920/mode/2up>. Erişim 17.03.2024.
- Punch. (2024). Punch Dergisi'nin Sayıları. <https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/serial?id=punch>. Erişim 17.03.2024.